

ONDERNEMINGSRADEN

Inspraak winstbestemming schrikt buitenlandse concerns af

DOOR L.P.L. HABETS

DE Tweede Kamer buigt zich op dit moment over een wetsvoorstel van Minister Melkert voor een wijziging van de Wet op de Ondernemingsraden. De in vergelijking met het buitenland vergaande bevoegdheden van werknemers houden de gemoederen in ondernemend Nederland al geruime tijd bezig. De discussie is thans verscherpt door een aantal wijzigingsvoorstellen van PvdA en D66. Daarbij wordt onder meer aangestuurd op een adviesrecht van de ondernemingsraad over de bestemming van de winst. Voor buitenlandse investeerders lijkt dit de drempel om zich in Nederland te vestigen, te verhogen.

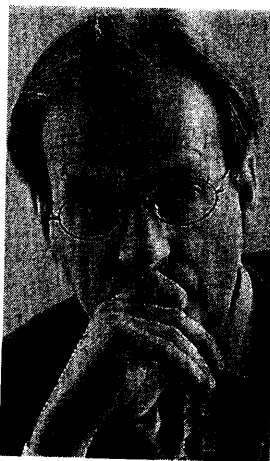
In 1950 werd aan Nederlandse ondernemers voor de eerste maal de verplichting opgelegd tot het instellen van een ondernemingsraad. In 1971 is de huidige Wet op de Ondernemingsraden (WOR) in werking getreden die, na een ingrijpende wijziging in 1979, thans ter discussie staat. Daartoe is in februari 1996 een wetsontwerp bij de Tweede Kamer ingediend.

Het wetsvoorstel beoogt op zich geen fundamentele wijziging van de bestaande wet. De voorgestelde wijzigingen betreffen overwegend een actualisering van onderwerpen. Illustratief in dit verband is dat aan de lijst van adviesplichtige besluiten wordt toegevoegd het treffen van belangrijke maatregelen in verband met de zorg van de onderneming voor het milieu.

Uitgangspunt blijft dat iedere onderneming (ook Nederlandse dochtermaatschappijen of vestigingen van buitenlandse concerns) met meer dan 35 personen een eigen ondernemingsraad moet hebben. De bevoegdheden van ondernemingsraden in ondernemingen met minder dan 100 werknemers zijn beperkter in vergelijking tot ondernemingen met meer dan 100 werknemers. Eén van de wijzigingsvoorstellen van de Kamerleden Middel (PvdA) en Schimmel (D66) beoogt het onderscheid tussen de ondernemingsraden van grote en kleine bedrijven weg te nemen. Dit voorstel ontbeert de steun van Minister Melkert.

Het wetsontwerp handhaaft het onderscheid tussen adviesrecht en instemmingsrecht van de ondernemingsraad. Instemming van de ondernemingsraad is vereist voor algemeen binnen de onderneming geldende regelingen op het gebied van het sociale beleid (met uitzondering van primaire arbeidsvoorwaarden). Hierbij moet bijvoorbeeld worden gedacht aan besluiten op het gebied van pensioenregelingen of arbeidsomstandigheden.

Tegen de zin van Minister Melkert lijkt de Tweede Kamer aan te sturen op een uitbreiding van de bevoegdheden van ondernemingsraden van bedrijven die niet onder een CAO vallen. De coalitiefracties PvdA, VVD en D66 willen deze ondernemingsraden bombarderen tot onderhan-

Minister Melkert van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De voorstellen van de PvdA en D66 om werknemers medezeggenschap te geven in de winstbestemming van bedrijven, ontberen de steun van de minister.

FOTO: MAARTEN BRINKGREVE

delingspartner voor werkgevers op het gebied van de primaire arbeidsvoorwaarden zoals loon en arbeidsduur.

Onder het adviesrecht van de ondernemingsraad vallen belangrijke incidentele besluiten die gevolgen zouden kunnen hebben voor de in de onderneming werkzame personen, zoals bijvoorbeeld overdracht van zeggenschap over (een deel van) de onderneming of inkrimping van de ondernemingsactiviteiten.

Onder omstandigheden kunnen voorgenomen besluiten, die niet rechtstreeks door de Nederlandse ondernemer maar door de (buitenlandse) moedermaatschappij worden genomen, ook onder het adviesrecht van de ondernemingsraad vallen. Dit leidt vaak tot onbegrip bij de concernleiding van in Nederland werkzame buitenlandse concerns.

Spraakmakender dan het wetsvoorstel zelf, zijn de vele wijzigingsvoorstellen, in het bijzonder het amendement van D66 en PvdA dat beoogt de winstbestemming van de onderneming toe te voegen aan de lijst van adviesplichtige besluiten. Dit wijzigingsvoorstel komt overigens niet geheel uit de lucht vallen. Enige jaren geleden sprak een meerderheid van de SER zich reeds uit voor zeggenschap van ondernemingsraden in de winstbestemming.

De voorstanders voor een adviesrecht over de winstbestemming stellen onder meer dat het in de rede ligt dat waar een ondernemingsraad reeds adviesrecht toekomt over belangrijke investeringen, zij ook moet kunnen adviseren over de vraag of (een deel van) de winst moet worden bestemd voor investeren, reserveren of het treffen van financiële voorzieningen. Bij deze redenering kunnen op

zijn zachtst gezegd de nodige vraagtekens worden geplaatst. De kapitaalverschaffers van een onderneming (de aandeelhouders) zijn op grond van de wet gerechtigd tot de winst en zij beslissen doorgaans ook over de bestemming van de winst zoals deze blijkt uit de jaarrekening. Bij de jaarlijkse vaststelling van de jaarrekening (en dus ook van de winst) kunnen aandeelhouders besluiten de winst in de vennootschap te laten of uit te keren. Daarbij vallen geen rechtstreekse investeringsbeslissingen.

Voorts heeft het adviesrecht van de ondernemingsraad betrekking op belangrijke incidentele besluiten. Van regeringszijde is terecht opgemerkt dat besluiten over de winstbestemming in beginsel ieder jaar terugkerende besluiten zijn en om die reden niet in het stelsel van de wet passen.

In het verleden is zowel van de zijde van werkgeversverenigingen als van de zijde van de Amerikaanse en Japanse Kamers van Koophandel al gewezen op de in hun visie te vergaande bevoegdheden van werknemers in Nederlandse ondernemingen. Vooral niet-Europese investeerders weten zich met het functioneren van de Nederlandse ondernemingsraad — om niet geheel onbegrijpelijke redenen — vaak geen raad.

In een brief aan de ministers Weijers en Melkert van 14 april jl. heeft de Amerikaanse Kamer van Koophandel haar grote bezorgdheid uitgesproken over de vergaande wijzigingsvoorstellen. Beperking van zeggenschap ten aanzien van uitieme ondernemingsbeslissingen als winstbestemming valt uiteraard slecht in bedrijfsculturen waar het begrip 'shareholdersvalue' hoog in het vaandel staat. Het geenszins ondenkbaar scenario, waarin een ondernemingsraad de winstbestemming van een concern langdurig frustreert door een negatief advies, gevolgd door een beroep bij de Ondernemingskamer van het Gerechtshof, zou de geregeld verkondigde stelling dat Nederland 'no place to do business' meer is, enkel voeden.

Met de huidige wijzigingsvoorstellen staat het imago van Nederland als aantrekkelijk vestigingsland voor buitenlandse concerns op het spel. Gezien de negatieve reactie van Minister Melkert op de wijzigingsvoorstellen lijkt de regering zich daar terdege van bewust.

Wel heeft de Minister op aandrang van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid toegezegd de mogelijkheden voor het houden van landelijke ondernemingsraadverkiezingen (op één dag) te inventariseren. Vooralsnog valt niet in te zien hoe een dergelijke politisering van medezeggenschap zou kunnen leiden tot een betere bijdrage aan de onderwerpen die binnen een onderneming spelen.

Mr L.P.L. Habets is partner bij Caron & Stevens/Baker & Mc Kenzie, advocaten, belastingadviseurs en notarissen te Amsterdam.